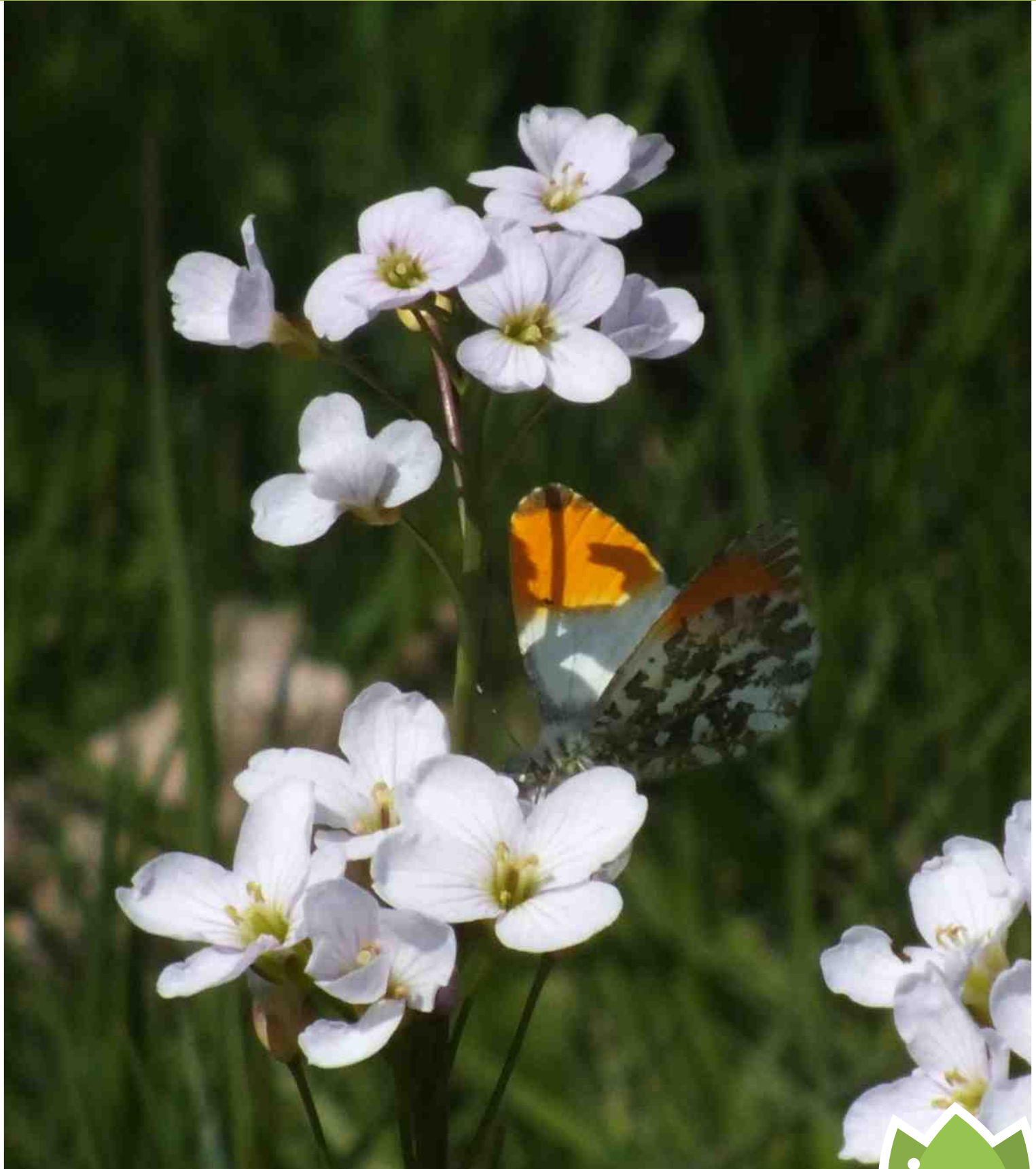

Gidsengids

IVN ENSCHEDE

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

Colofon

De Gidsengids van IVN Enschede verschijnt 4 x per jaar.
Voor meer informatie zie: www.ivn.nl/afdeling/enschede
en www.facebook.com/IVNEnschede

Redactie en Facebook

* Celia Horst-Geijtenbeek
Burgemeester Stroinkstraat 375 - 7547 RH Enschede
tel. 053 434 36 48 - email : celia@jfhorst.nl
* Tineke Eitink-Doornhein

Website

* Jan Willem Visschers
tel. 053 476 55 35 - email : jwvisschers@gmail.com
* Erika van Oldeneel - email: erika1961@hetnet.nl

Drukker

* Editoo B.V. te Arnhem
tel. 085 773 774 2 - www.editoo.nl

Lidmaatschap IVN

Aanmelden en opzeggen per email via secretariaat
Contributie per jaar leden € 20,00; huisgenoten € 5,00
Minimale jaarbijdrage donateurs is € 12,00.
IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83 t.n.v. IVN afd. Enschede

Bestuur

Voorzitter

* Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
053-4780392
email : hanneke_van_dorp@planet.nl

Secretariaat

* 1e secretaris
Mieke Vlierhaar
Bergweg 27
7524 CT Enschede
053-433 69 90
* 2e secretaris
Nico van Diepen
email : secretariaatvnnenschede@gmail.com

Penningmeester

* Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
053 4311364
email : dendirk@home.nl

Algemeen bestuurslid

* Pim Bosman
Voortsweg 48
7523 CH Enschede
053-4322965
email : whbosman@hetnet.nl

Van harte welkom bij IVN Enschede

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een organisatie met ca. 180 afdelingen in Nederland en ca. 18.000 vrijwilligers. IVN heeft als doel mensen bij de natuur te betrekken en jong en oud laten beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk onze natuur is.

Onze afdeling IVN Enschede telt momenteel ca. 70 leden. Zij zetten zich in op het gebied van milieu, natuureducatie en duurzaamheid. Vooral door het stimuleren van natuurbeleving willen we onze liefde en kennis voor de natuur delen. Tevens organiseren we speciale bijeenkomsten voor onze leden en donateurs. Per kwartaal ontvangen zij het afdelingsblad de "Gidsengids".

Zin om vrijblijvend eens te komen kijken, mee te doen met onze activiteiten of lid worden? Dan kun je contact opnemen met ons secretariaat. Je bent van harte welkom!

Werkgroepen

- * Schoolwandelingen
- * Grijs, Groen en Gelukkig
- * Heemtuin
- * Vliegbasis Twenthe
- * Internationale School IST
- * IVN kraam
- * PR en Communicatie
- * Excursies

In dit nummer

3	Van de voorzitter
4	Voorjaarswandelingen bij Erve Leppink
5	Hoogwater in de Dinkel, een impressie
6	Een spannende nieuwjaarswandeling
7	Intrigerende natuur
8	In gesprek met...
9	Moestuinieren met kinderen
10	And the winner is...
11	De heggemus en de huiszwaluw
12	De teek, een vervelend sujet?
13	Over een slimme boer en een blijde bij
14	Agenda Algemene Ledenvergadering
15	Jaarverslag 2017
18	Financieel jaarverslag
20	Ga je mee op jacht?
21	Van de redactie
22	Agenda

Van de voorzitter

Het belangrijkste van deze Gidsengids vindt je bijna helemaal achterin. Daar op bladzijde 14 vindt je namelijk de uitnodiging voor de jaarvergadering op 12 april.

Daarna vindt je ook het jaarverslag van het verenigingsjaar 2017. Zo'n jaarverslag is een opsomming van al onze bezigheden het afgelopen jaar, maar toch vond ik het een prettig leesbaar en boeiend verhaal. Ik heb een beetje moeite met het gebruik van het woordje "trots". Misschien is het een gemoedsgesteldheid waar ik niet zo goed in ben, maar ik kan wel stellen dat dit jaarverslag me een heel tevreden gevoel geeft. Zeker als je bedenkt dat al dat werk dat daar beschreven staat verricht is door ongeveer 33 actieve leden.

In een jaarverslag staan ook de ledenmutaties. Eén wil ik hier met name noemen: Jan Bartelink, die jarenlang schoolgids is geweest en ook heel lang coördinator van de schoolgidsen, is onlangs verhuisd naar Barneveld. Wij wensen hem daar een gelukkige tijd toe.

Het bestuur hoopt dat op de jaarvergadering weer veel leden komen mee praten over het afgelopen jaar en over de plannen voor 2018. Na afloop van de vergadering wordt de avond ongetwijfeld pas echt spannend, want dan zal Nico een quiz (met knipoog?) verzorgen.

In deze Gidsengids bevinden zich ook weer allerlei interessante en leuke bijdragen van leden en niet te vergeten van een kleine, jonge hond, die erg van onze nieuwjaarswandeling genoten schijnt te hebben. Dankzij de nieuwe vorm van de Gidsengids komen alle foto's die de artikelen illustreren echt mooi tot hun recht. Er is zelfs een soort fotoreportage over de woeste rivier de Dinkel bij hoog water. Het artikeltje over vogels gaat deze keer vooral over de heggenmus. Toen Nico het schreef waren ze nog stil, maar inmiddels is de heggenmus één van de luidruchtigste vogeltjes in mijn tuin, hoewel het op het moment overdag een graad of vijf vriest. Wanneer je dit leest zal het hopelijk echt voorjaar geworden zijn!

Hanneke van Dorp

Oranjetipjes (*Anthocharis cardamines*) - Celia Horst

In memoriam Tieme Mulder

Op 12 januari 2018 overleed Tieme Mulder. Hij is 84 jaar oud geworden.

Tieme was al jaren degene die het langste lid was van onze IVN afdeling. Hij was een groot natuurliefhebber en een enthousiast natuurgids. Tieme was jarenlang actief voor IVN Enschede, als bestuurslid, bij het organiseren van de Natuurgidsencursus en vooral als gids bij wandelingen. Dat gidsen deed hij de laatste jaren ook voor Landschap Overijssel en hij heeft het tot na zijn tachtigste volgehouden. Helaas is daar een eind aan gekomen toen zich een ernstige ziekte bij hem openbaarde.

Mijn leukste herinnering aan Tieme is hoe we samen ter ere van het vijftigjarig jubileum van IVN Enschede een interview gaven aan een journalist van Dagblad Tubantia. We spraken met hem op een bankje in de heemtuin over IVN vroeger en nu, waar Tieme als langst lid natuurlijk veel over kon vertellen. Er kwam een leuk stukje met foto van in de krant.

Wij wensen zijn vrouw, Magda en zijn kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

Namens het bestuur, Hanneke van Dorp

Voorjaarswandelingen bij Erve Leppink

IVN wil landelijk onder de naam Grijs, Groen en Gelukkig ouderen een gelukkiger oude dag bezorgen door hen de positieve effecten van de natuur te laten ervaren. Dit wordt bevorderd door de omgeving rondom zorginstellingen te vergroenen, soms zelfs binnen groen aan te leggen en een natuurlijk activiteitenprogramma aan te bieden. Met hulp van betrokken zorgverleners, vrijwilligers en omwonenden wil IVN ouderen laten genieten van natuurbeleving, beweging en de buitenlucht.

In Enschede is zorgcentrum De Posten hier samen met IVN Enschede mee bezig. Omdat dit vooral een project is van de beroepsorganisatie van IVN is hier Linda de Haan, die in Overijssel werkzaam is voor IVN vooral het aanspreekpunt. Zij heeft onder andere trainingen georganiseerd voor medewerkers van de Posten en voor vrijwilligers en mantelzorgers. Tineke en ik hebben aan zo'n training mee mogen doen.

IVN Enschede levert hieraan een actieve bijdrage doordat natuurgidsen rolstoelwandelingen begeleiden. Vorig jaar juni hebben we een rolstoelwandeling gemaakt vanuit de Posten naar kinderboerderij de Wesseler. Dit is door alle betrokken beleefd als een feestje, een soort schoolreisje. Hopelijk lukt dat komende zomer weer. Voor die tijd gaan we dit voorjaar voor dementerenden vanuit Erve Leppink drie kortere rolstoelwandelingen houden met niet te grote aantallen deelnemers. Op Erve Leppink is een woongroep van de Posten gevestigd.

Dit is een nieuwe bezigheid voor onze IVN afdeling, waaraan we nog een beetje moeten wennen. Ook voor de medewerkers van de Posten en de vrijwilligers daar is het nieuw. Dat levert soms wat organisatorische problemen op en als gidsen moeten we ook gaandeweg leren hoe je dit het beste kunt aanpakken, maar de ervaringen tot nu toe waren heel positief en "smaken naar meer" wat mij betreft. Als er leden zijn die zin krijgen dit ook eens te proberen kunnen ze zich nog melden bij Tineke Eitink of bij mij.

Hanneke van Dorp

Hoogwater in de Dinkel, een impressie

Deze fotocollectie ontvingen we van Pim Bosman, die vanwege de aanhoudende regenperiode de waterstand bij de Dinkel ging checken op 30 december 2017...

Een spannende nieuwjaarswandeling

door de ogen van een kleine viervoeter...

Op zaterdag 6 januari startten we vanuit restaurant Sandersküper met onze Nieuwjaarswandeling richting Smalenbroek, met een groep van ongeveer 20 IVN-ers en een klein nieuwsgierig hondje.

Pieuwwww! Mijn baasje (noot redactie: Erika) dacht dat ik moe was, na twee uur wandelen in de buurt van de Duits – Nederlandse grens, over de prachtige modderpaden van het Smalenbroek. Dat had ze echt helemaal mis.

Die langbenige bazen denken natuurlijk dat zij het makkelijker hebben. Ik als hond echter heb weliswaar kortere poten (hoezo geen benen eigenlijk?), maar ik heb er wel vier! En ik hoef geen zware laarzen aan te doen die zich vastzuigen in de modder. Ook sjouw ik geen fles water mee voor als ik dorst zou krijgen.

Kortom. Moe was ik niet en ik begrijp nu nog steeds niet waarom mijn baasje mij telkens een eind ging dragen. Volgens mij was zij juist heel moe van die wandeling en al dat dragen, ik weeg tenslotte al 9 kilo.

Ga maar na: ze moest met de auto naar Sandersküper, anders zou ze dat hele eind eerst moeten fietsen – over de terugreis maar niet gesproken. Ik mocht nog lekker in de auto blijven zitten totdat alle andere langbenigen zich verzameld hadden, zij moest al buiten staan. Van staan word je moe hoor! Ik kon niet goed zien wat ze daar deden, ze stonden in een kring en omhelsden elkaar, gaven elkaar een hand...

De klep van de auto ging open en mijn bench ook, jippie!!! Gauw kijken wie er allemaal mee gingen. Zeker wel twintig leuke, enthousiaste langbenigen zetten zich in beweging. Omdat ik zo klein ben, zag ik vooral allerlei benen: bruin, zwart, beige, blauw, soms met een ander kleurtje aan de onderkant, en ik rook allerlei nieuwe geuren. Voor mij wel oppassen geblazen dat ik niet onder de voet gelopen werd.

Mijn baasje denkt altijd dat ik wegloop als er andere auto's in de buurt zijn, en dan houdt ze me aan de lijn. Gelukkig duurde dat deze keer niet zo lang en mocht ik lekker vrij rennen, tussen al die benen door! Een hele nieuwe route met veel stokken en dennenappels, lekker – dat dacht ik tenminste. 's Nachts werd ik misselijk en moest overgeven....die dennenappel kwam er zo weer uit.

Bij een mooie oude boerderij stonden ze allemaal heel lang stil. Wat is dat toch met langbenigen? Heb je van die mooie beweegpoten en dan gebruiken ze ze niet anders dan om op stil te staan. Ik moest natuurlijk zitten en vooral blijven zitten. "Kan ze mooi oefenen", zegt mijn baasje dan. Wie oefent wat?

De paadjes werden smaller en kronkeliger. Een mooie sloot leek aantrekkelijk om even in te gaan, maar het werd me ontraden – te koud. Ik hoorde veel gepraat om me heen. Hoge stemmen, lage stemmen, vlugge praters en langzamere. Waar het allemaal over ging? Vast over het weer, over de natuur, over lekker eten.

Zo nu en dan kwam ik een andere viervoeter tegen. Hé! Dat is pas echt leuk, onder gelijken is het makkelijker contact te maken. De taal die honden spreken is echt anders hoor, dan die taal van de langbenigen. Ze denken wel dat ze onze taal verstaan, maar ik geloof het niet helemaal. Bij een beekje bijvoorbeeld wilde mijn baasje mij daaruit laten drinken. Maar ik had helemaal geen dorst! En dan zou ik van dat koude water moeten drinken? Ik had net heerlijk modderwater geproefd, zeker tien graden warmer, en met veel meer smaak.

Een paar keer staken we een drukke weg over – ik weet dat die druk moet zijn, want mijn baasje deed me aan de lijn. Soms raakten we achterop – ik zei toch al, dat mijn baasje moe was? Hoe kun je nou twintig langbenigen kwijt raken? Roepen naar elkaar doen ze niet, zoals wij honden even blaffen, dat kunnen ze niet. Tussen hele grote bomen door, geweldig! Rondom telkens andere geurtjes, en soms een mooi gat om lekker in te graven. En helemaal bijzonder waren wel de snoepjes die zomaar op de grond te vinden waren, hoewel mijn baasje natuurlijk ook daar weer anders over dacht.

Soms als de hele kudde halt hield, plukten ze wat af en gaven dat aan elkaar door. Ritueel? Geen idee! Ze vonden het wel allemaal leuk om te doen, geloof ik. Bij langbenigen kun je dat moeilijk zien. Ze kunnen niet kwispelen, en ook hun oren staan altijd hetzelfde. Hun stemmen veranderen wel, en als ik lang genoeg oefen kan ik daar veel van leren. Ik ben al zo ver dat als ze ineens heel hard praten ze boos zijn, en als ze zacht en hoog praten ze wat van me willen.

Ineens herken ik de weg. Het ziet er hetzelfde uit en ik ruik al die benen weer, alsof ze hun voeten geveegd hebben. Ze gaan ergens naar binnen, maar ik mag lekker in de auto liggen in mijn eigen bench. Ik ga even een tukje doen. Als mijn baasje me wakker maakt praat ze vrolijk tegen me. Wat ze zegt, geen idee! Maar het klonk naar appelgebak en koffie.

Een vrolijke kwispel, Tinca

Intrigerende natuur

De baard van Koning Winter

Van vrienden kreeg ik in januari een foto toegestuurd van een klein takje met daarop iets wolligs, iets harigs. Zoiets heb ik nog nooit gezien, wat zou dat nou zijn? Voor mij natuurlijk onmiddellijk aanleiding om dat eens goed uit te pluizen..

Het bleek te gaan om IJshaar of Haarijs, ook wel "De baard van Koning Winter" genoemd. Een zeldzaam natuurverschijnsel; een verzameling flinterdunne, zijdeachtig glanzende, ca. 2 cm. lange ijsdraadjes op dood en nat hout van loofbomen.

IJshaar kan alleen groeien bij hoge luchtvochtigheid (want dan vindt er geen verdamping plaats) én als de temperatuur tegelijkertijd even onder het vriespunt ligt. Men denkt dat ijshaar ontstaat door de afbraakproducten van een actieve schimmel in het hout. Daarbij wordt koolzuurgas en water gevormd en een heel klein beetje warmte.

Deze mix van gas en water verlaat het hout door de mergstralen die een doorsnede van gemiddeld zo'n 0,012 millimeter hebben. Het naar buiten geperste water bevroert en vormt de haarachtige structuur. In Europa wordt IJshaar vrijwel alleen gevonden op takken van de beuk en eik.

Zolang de schimmels water blijven produceren en de weersomstandigheden gunstig blijven, kan ijshaar vanaf de onderkant aan blijven groeien. Bij aanraking en als de zon erop schijnt zal het snel verdwijnen. IJshaar is daarom 's morgens vroeg en alleen op schaduwrijke plaatsen te vinden.

Wat een prachtig kunstwerkje en fascinerend natuurverschijnsel. Ik sta er steeds weer van te kijken. Wat zit onze natuur toch mooi in elkaar ..

Tineke Eitink

IJshaar in een groen bos bij Putten - Hans Broüer

Smalenbroek - Wim Pauw

Bomen in de storm

Excursie Winterbomen op Hof Espelo

Na de extreme storm van 18 januari jl. was het nog even spannend of zondags de 21e de excursie wel door zou gaan.

Natuurlijk hadden Erika en Chris zich goed voorbereid. Maar was dat voldoende? Na de storm was het wachten op groen licht of Hof Espelo veilig genoeg zou zijn voor wandelaars. Gelukkig konden ze zondags zonder gevaar met ca. 30 wandelaars op pad. In twee groepen werden de prille knoppen van diverse bomen bewonderd en natuurlijk was er veel aandacht voor de kracht van de nietsontziende storm, de omgewaaide bomen en afgebroken takken...

Tineke Eitink

Een afgebroken tak van een grove den - Erika van Oldeneel

Boomfeestdag

Omdat er op de 3e woensdag van maart dit jaar Gemeenteraadsverkiezingen zijn gepland is de Nationale Boomfeestdag dit jaar verplaatst naar woensdag 14 maart 2018.

Het landelijke thema is dit jaar 'Operatie Boomfeestdag: maak 't buiten beter!' Het thema is gekozen aan de hand van de opkomende essentaksterfte problematiek in Nederland. Staatsbosbeheer roept de hulp in van kinderen om op de Nationale Boomfeestdag 2018 in zoveel mogelijk boswachterijen bomen te planten. De essentaksterfte bedreigt namelijk lanen en bossen op grote schaal in Nederland. Meer informatie op : <https://www.boomfeestdag.nl>

In gesprek met Thea Otten

De naam Thea Otten wordt door insiders al snel geassocieerd met vrijwilligers en het Abraham Ledebroerpark. Ze draagt voor de Gemeente Enschede al jaren haar steentje bij aan projecten voor Duurzaamheid en Natuureducatie. Eind augustus 2018 gaat ze met vervroegd pensioen. Wie is Thea eigenlijk ...

Een echt buiten-kind was ze vroeger, zo'n kind dat al jong "groentiboertje" speelde met gras en kruiden uit de berm. Haar vader stimuleerde haar interesse in de natuur. Misschien was dat de basis om uiteindelijk als lerares Biologie en Scheikunde V.O. af te studeren. Begin jaren

'80 verhuist ze met haar partner naar Enschede. Het bleek moeilijk om een vaste baan in het onderwijs te vinden. En dan wordt ze benaderd voor een functie bij de Gemeente Enschede. Het Lammerinkswönner was niet zo lang daarvoor verbouwd en er werd iemand gezocht voor het organiseren van natuuractiviteiten. Inmiddels doet Thea dat nu al ruim 37 jaar.

Deze afdeling Natuureducatie begon destijds met natuuractiviteiten voor het bezoekerscentrum het Lammerinkswönner en op kleine schaal met basisschoolwandelingen. Het aantal schoolactiviteiten nam snel toe, wat resulteerde in een aanbod voor scholen. Toen de invloed van de mens op milieu-effecten duidelijk werd, kreeg het programma een nieuwe naam: "Natuur- en Milieu-educatie". Later keek de mens wat breder om zich heen. Welke effecten hebben natuur en milieu op het nu en straks, op het hier en daar. En het programma "Duurzaamheid" was geboren. De basis bleef de Natuureducatie: kinderen kennis laten maken met de natuur. Voor de kleintjes vooral via de zintuigen en fantasiespelen. De wat oudere leerling ontdekt de verschillende bomen en bladeren. En de oudste leerling krijgt inzicht in de invloed van het milieu op de vogeltrek.

Thea's drijfveer is steeds het onderwijs én het doorgeven van de natuur aan kinderen. In het begin deed ze dat zelf actief, later werd het indirect en stuurde ze mensen aan, als een soort regisseur. Stiekem vindt ze dat direct doorgeven aan kinderen nog het leukste.

Vrijwilligersgroepen die ze ondersteunt zijn o.a. de Schoolwandelingwerkgroep van het IVN, Hennik en Dika van het Lammerinkswönner (zij laten zien hoe mensen vroeger leefden), de Nederlandse Bijenvereniging Enschede en de gezinnen van melkveehouderijbedrijven (waar leerlingen over het boerenbedrijf leren).

Duurzaamheidsprojecten die ze begeleidt of waaraan ze meewerkt zijn de Boomfeestdag, de Heemtuindag en de Twentse Landdag. Voor de hele kleintjes de Herfstkring en de Heemtuintocht, voor de oudere leerlingen zijn het de bezoeken aan de Viermarken, het Waterschap, Twence en Afvalverwerking. Het "Project E", een digitaal platform waarmee basisscholen hun duurzaamheidseducatie met een specifiek thema kunnen invullen, bijv. energie of biodiversiteit. Elke week wordt een Nieuwsbrief aan basisscholen verstuurd en aan het begin van het schooljaar een uitgebreid aanbod met duurzaamheidsactiviteiten.

Bezuinigingen zijn er helaas keer op keer op haar afdeling. Mede dankzij de hulp van haar rechterhand Jacques Gerard blijft het gelukkig mogelijk om de basisscholen van Enschede al deze activiteiten aan te bieden.

Voor kwaliteit in haar werk streeft Thea er naar om goed voorbereid en zorgvuldig te werk te gaan. Zeker ook in haar contact naar de vrijwilligers toe, want ze heeft hun inzet en tijd hoog in het vaandel staan. Het is voor haar overduidelijk dat ze haar werk alleen goed kan doen dankzij de ondersteuning van de vrijwilligers en het team van Onderhoud Enschede van het Ledebroerpark: Mariëlle, Ton, Ben en Henny.

Over de toekomst zegt ze blij te zijn met het plan dat er nu ligt voor de overdracht. De kern van het schoolaanbod blijft bestaan, evenals de ondersteuning voor de vrijwilligersgroepen. Ondanks dat Thea's ambtelijke uren straks niet meer worden ingevuld, probeert de Gemeente Enschede via een nieuw samenwerkingsverband tussen Boerderij de Viermarken, STAWEL en het AOC, de duurzaamheidsactiviteiten zoals die nu bestaan, zoveel mogelijk te waarborgen. Mariette de Groot, oud-medewerkster van Natuur- en Milieu-educatie, wordt het nieuwe aanspreekpunt voor de vrijwilligers.

Privé wil Thea allereerst tijd reserveren voor haar gezondheid, sporten, haar familie, vooral haar kleinzoon (zie foto met kleinzoon Marlijn) en haar hobby's wandelen, fietsen, breien, de nieuwe tuin en t.z.t. mooie herfstwandelingen.

Het eerste half jaar wil ze naar binnen kijken, tijd voor zichzelf nemen, zich oriënteren op wat ze wil gaan doen.

Daarna eventueel vrijwilligerswerk in haar woonplaats Losser, deel uitmaken van de dorpsgemeenschap. Misschien zien we haar volgend jaar wel als vrijwilliger bij de voedselbank, wie weet. Hoe dan ook, op haar lauweren rusten is niets voor Thea. Ze hoopt nog lang energie te hebben om wat voor anderen te kunnen betekenen. En dat gunnen we haar natuurlijk van harte!

Lieve Thea, namens IVN Enschede hartelijk dank voor al je hulp, ondersteuning en jarenlang fijne en gezellige samenwerking. Wat je ook verkiest te gaan doen, we wensen je voor de toekomst samen met je familie alle goeds en gezondheid.

Tineke Eitink

Moestuiniëren met kinderen

De eerste zaadjes zijn gezaaid!

Donderdag 8 februari zijn we met 12 deelnemers van start gegaan met onze nieuwe cursus "Moestuiniëren met kinderen".

Een cursus gegeven door IVN Enschede in samenwerking met Kindermoestuin De Groene Aarde. We mogen voor deze cursus te gast zijn in het gebouw van kinderopvang Hebbes op het Richtersbleek. Dat is ook de plek waar je de kindermoestuin kunt vinden.

De 12 deelnemers hebben heel verschillende achtergronden en ervaringen en dat maakt het tot een leuk en divers gezelschap waar veel van en met elkaar te leren valt. De één heeft al jaren wortelen en sla geoogst en wil vooral gaan ontdekken hoe je dit ook op een voor kinderen aantrekkelijke manier kan doen. Een ander staat nog helemaal aan het begin van dit groene avontuur, maar heeft al wel een paar kinderen aan de hand.

De eerste avond hebben we na met elkaar kennis gemaakt te hebben, vooral aandacht besteed aan het begrip grond. Want wat is grond eigenlijk, en wat maakt dat grond wel of geen goede voedingsbodem is voor je gewassen? We

kwamen er al vlug achter dat we wat dat aangaat ook niet allemaal met dezelfde bodemsoort te maken hebben. Een van de deelnemers komt uit Enkhuizen en daar heb je toch echt een andere bodemsoort dan hier in ons mooie Twente!

Tsja, en als je dan weet welke grond je hebt, wat dan? En, hoe houdt je die grond gezond? Wisselteeld, ziektes, uitputting van de grond. Het kwam allemaal in vogelvlucht langs.

De avond vloog om! We sloten af met het zaaien van wat snelkiemers in eierdozen en wc-rolletjes die met behulp van een schaar ineens zaaipotjes bleken te zijn. Zo kon iedereen met volle handen en een vol hoofd weer terug naar huis. Ik ben benieuwd naar wat er is opgekomen van het zaaigoed, maar ook aan vragen en ideeën. We gaan het ontdekken de volgende keer. Ik heb er nu al zin in!

Celia Horst

Grondonderzoek, welke soorten grond kennen we hier in de omgeving?

Schudproef/bezinkproef: wat is de verhouding zand/klei/humus?

Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) - Henk Eitink

And the winner is ...

Nationale tuinvogeltelling 2018

Nee nee, het is niet de Pimpelmees zoals je zou kunnen denken door de foto hierboven. De Pimpelmees kreeg "brons" en eindigde op een goeie 3e plaats, na de Koolmees, die in Enschede op plaats 1 eindigde. De landelijk meest getelde vogel was wederom de Huismus.

Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek organiseren al jaren een Nationale Tuinvogeltelling. Op zaterdag 27 en zondag 28 januari 2018 werden in heel Nederland tuinvogels geteld.

Heb jij dit jaar ook weer meegedaan? Moeilijk is het niet. Tel een half uurtje per soort het aantal vogels dat je in één keer ziet en geef na een half uur per soort het grootste aantal door via de site Tuinvogeltelling.nl. Dat kan nu ook via een speciale app Tuinvogels.

Landelijke Top 10 van 2018: 1 Huismus, 2 Koolmees, 3 Pimpelmees, 4 Kauw, 5 Merel, 6 Vink, 7 Turkse tortel, 8 Houtduif, 9 Ekster, 10 Roodborst.

In Nederland zijn 165.061 huismussen geteld. De mus werd in minder dan de helft van de tuinen gezien. Mussen zijn echte groepsvogels. Zie je er een, dan zie je er meer. Gemiddeld bestond een groep mussen uit 8 exemplaren (!). De koolmees werd het meest geteld in de grote steden. Opvallend is de hoge notering van de stadshuisduif (op 20) en de halsbandparkiet (op 21).

Bovendien zijn er dit jaar beduidend minder merels geteld dan de afgelopen jaren. De merel staat dit jaar op plaats 5, vorig jaar op plaats 3. (In Enschede zelfs op plaats 7) Oorzaak daarvan lijkt het het usutu virus, dat dodelijk is voor merels. In 2012 stak dat virus ook de kop op. Het wordt overgebracht door muggen en bij merels is de infectie vaak dodelijk. Uit nader onderzoek moet nog blijken of het virus inderdaad de oorzaak van de terugloop in aantal is.

Volgend jaar ook meetellen? Zet dan het weekend van 26 en 27 januari 2019 vast in je agenda.

Tineke Eitink

De heggenmus en de huiszwaluw

De beschrijving van de heggenmus (*Prunella modularis*) op de site van vogelbescherming begint precies zoals ik had willen beginnen: “De heggenmus is een van de meest voorkomende broedvogels van ons land, maar toch bij velen onbekend.”

Hij is in vrijwel iedere tuin aanwezig, maar gedraagt zich zeer onopvallend. Hij scharrelt een beetje muisachtig rond tussen de planten en de struiken, in tuinen, lanen en parken. In het boek *Vogels in Twente* uit 1998 (waarin nog de spelling heggemus wordt gebruikt) worden dertien dialectnamen genoemd, waaronder eardmuske, groandmuske en kroepmuske. Hij komt in het hele land voor, met uitzondering van uitgestrekte landbouwgebieden in Noord-Groningen en Noord-Friesland, en in Zuidelijk Flevoland.

Het uiterlijk doet een beetje aan een huismus denken, vandaar de naam natuurlijk, maar bij nadere beschouwing

zie je toch grote verschillen. In de eerste plaats de snavel. Het kleine spitse snaveltje verraadt de insecteneter, terwijl de mussen de stevige snavel van de zaadeter hebben. De rug van de heggenmus is bruingrijs gestreept en dat heeft veel weg van de huismus en ringmus. De flanken van de heggenmus zijn blauwgrijs met bruine strepen.

Het duidelijkste is de heggenmus te herkennen aan zijn blauwgrijze kop en borst, met een donkere paarse gloed. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op een 250.000, wat hem plaatst in de categorie ‘zeer talrijk’. In *Vogels in Twente* worden aantallen van 12.000-18.000 genoemd voor Twente. Het mannetje en vrouwtje zien er identiek uit. Dominante mannetjes paren met meerdere vrouwtjes. Maar vrouwtjes paren ook wel met ‘lagere’ mannetjes. Die tweede-keus-mannetjes helpen daarna dan ook bij het voeren van de jongen, en geven zo ook de jongen van de sterke mannetjes een goede start.

De reden om de schijnwerper te richten op de heggenmus is zijn zang. Wanneer er nog geen blad aan de bomen zit, begint hij al te zingen. In de *Veldgids vogelzang* wordt dat als volgt beschreven. “Zingt goed zichtbaar, zingt meestal vanuit de top van struik of lage boom. Soms ook vanaf dakgoot.” Zo verborgen als zijn dagelijkse leven is, zo openlijk is zijn zang. En hij zingt prachtig, vind ik. Wellicht vind ik het zo mooi, omdat het een van de vroegste zangers is. Ik kijk er vanaf het begin van het jaar naar uit. In januari is het de eerste zang van de heggenmus (dit jaar op 4

januari al een voorzichtige prevelzang gehoord, maar het uitbundige lied verwacht ik binnenkort). In februari verwacht ik dan de eerste scholekster in Twente en in maart houd ik mijn oren gespitst voor de tiftjaf. April is dan de maand van de terugkeer van de gierzwaluw. Tja, iedere gek heeft zijn gebrek....

En dan de huiszwaluw, *Delichon urbicum*. De aantallen van deze vogel, die op de rode lijst staat, is sinds de jaren zestig van de vorige eeuw met zeker 75% afgenomen. Hij is vrijwel geheel verdwenen uit het stedelijk gebied. Recent lijkt er een licht herstel op te treden. Naar het hoe en waarom is het nu nog gissen. Dit is een van de redenen om 2018 uit te roepen tot jaar van de huiszwaluw. Er gaat veel onderzoek gedaan worden door Vogelbescherming en door SOVON.

Wat waarschijnlijk een rol speelt, is afname van het aantal insecten, het verdwijnen van nestgelegenheid en het schaars worden van geschikt nestmateriaal.

In de bebouwde kom van Enschede ken ik geen enkel huiszwaluwnest, laat staan een huiszwaluwkolonie. In Lonneker broedde het afgelopen seizoen een paartje op het terras van hotel Savenije. De eigenaar had een plankje onder het nest getimmerd, om de gasten te beschermen tegen de vogelpoep. Ik ga het komende jaar zeker extra op de huiszwaluw letten.

Nico van Diepen

"Beleef de Lente"

Heb je het al gehoord? De webcams van de Vogelbescherming staan weer aan!

Tot 1 juli kunnen we weer via de gratis site <https://www.vogelbescherming.nl/beleefdelente> een kijkje nemen in diverse vogelnestkastjes. Fascinerend om te zien. Nieuw dit jaar in de buurt van Leeuwarden is het nest van de zeearend, waar ook een havik zijn zinnen op heeft gezet. Hoe loopt dat af?

De teek, een vervelend sujet?

Week van de teek: 16 tot en met 22 april

Zodra de temperatuur buiten weer boven de 7°C uitkomt ontwaakt de teek en gaat hij weer op zoek naar een gastheer met wiens bloed hij zich kan voeden. Tijd dus ook voor ons als natuurliefhebbers om weer op te passen als we weer eens heerlijk buiten zijn geweest!

In de week van de teek besteed men landelijk extra aandacht aan de gevaren van een tekenbeet. Wat ik me afvroeg: wat is nou eigenlijk het nut van een teek? Of is het echt alleen maar een vervelend sujet... Ik ging op zoek naar antwoorden op deze prangende vraag en kwam tot de volgende inzichten:

Zo'n teek is een heel klein beestje van maar een paar millimeter groot. Zelfstandig komt hij niet zo ver. Om zichzelf toch in leven te kunnen houden én zijn soort te verspreiden over de wereld, maakt hij gebruik van gastheren. De teek kruipt op zo'n gastheer en boort met zijn zuignutje een klein gaatje in de huid. Tegelijk haakt hij zich vast met twee kleine weerhaakjes en scheidt hij een stofje uit dat de bloedstolling tegen gaat. Van dit alles voelt de gastheer nauwelijks iets, want deze kleine teek heeft ook nog wat verdovende middelen bij zich. En of dat nog niet genoeg is, deze kleine teek heeft ook nog een lijmstofje bij zich waarmee hij zich nog beter vast kan hechten. Eenmaal vast voedt hij zich gedurende een aantal uren met het bloed van zijn gastheer. Is hij verzadigd, dan laat de teek zich los van zijn gastheer, soms met achterlating van een nare ziekte...

De kleine teek heeft inmiddels een flinke "rugzak" vol voedingsstoffen bij zich. En als hij pech heeft wordt hij gevonden door een vogel die hem oppeuzelt. De vogel neemt daarmee een schat aan belangrijke voedingsstoffen tot zich. En zo is de teek behalve een last voor zijn gastheer ook een heerlijk voedselrijk hapje voor de geluksvogel die hem vond.

Uitgaande van hun bloedzuigende en ziekte-veroorzakende manier van leven, dragen teken bij als instrument om populaties van hun grotere gastheren te reguleren. We hebben vaak wel begrip voor de jager-prooi relatie, maar zijn minder begripvol als het gaat om micro-parasieten die hetzelfde doel nastreven. Net zoals de uil de populatie van muizen en spitsmuizen op peil houdt, zo spelen teken ook een rol bij handhaving van het evenwicht in het ecosysteem. Ongeacht of een giraffe is gevelde door een leeuw of door het bloedzuigende feest van 50.000 teken (en dat is een record voor het aantal teken op een enkele, kleine giraffe), is het nog steeds één giraffe minder in de kudde. En als je dan vervolgens bedenkt hoeveel vogels of andere kleine insectenetters zich weer kunnen voeden met die 50.000 vol-gezogen teken...

Heb dus geen hekel aan teken, ze doen gewoon wat ze altijd hebben gedaan. En als we niet willen dat teken ons gebruiken om zich te voeden, zorg dan voor maatregelen om tekenbeten te voorkomen! Hoe? Voorkom dat ze bij je blote huid kunnen komen door bijvoorbeeld je broekspijpen in je sokken te stoppen. Jezelf inspuiten met Deet schijnt ook goed te werken. Maar bovenal: controleer jezelf geregeld en zeker wanneer je lekker aan het struinen bent geweest! En heb je dan toch zo'n beestje te gast gekregen, verwijder hem en noteer datum en plek waar hij vast zat. Heb je later toch klachten, dan kun je naar deze gegevens teruggrijpen.

Celia Horst

Over een slimme boer en een blij bij

Mooi plaatje hieronder hé... Een boerenerf in het buitengebied van Enschede. Helemaal lente, die lammetjes die samen met hun moeders staan te grazen in de wei!

Maar er valt meer over te zeggen, want als je goed kijkt zie je ook nog iets anders. Deze boer heeft verder gedacht en is niet alleen boer van schapen, ganzen en kippen, maar is ook nog bijenboer! En daarmee zorgt hij voor een grotere opbrengst van zijn oogst.

De meeste boeren denken vooral groot: mais en kuilgras zie ik hier in de omgeving vooral verbouwd worden. En dat alles op grote percelen wat natuurlijk efficiënt is en er lekker strak en overzichtelijk uit ziet. Toch zie je steeds meer dat het ook anders kan.

Boeren zaaien langs de randen van hun akkers akkerbloemenmengsels in. Fruitgaarden worden hier en daar weer aangelegd of in ere hersteld. En bij het afmaaien van de mais zie je dat hier en daar wat hoeken met mais mogen blijven staan. Het ziet er misschien wat rommeliger uit, maar er zijn een hoop dieren, klein en groot die hier wel bij varen! Het zijn plekken waar ze zich kunnen verschuilen, voedsel kunnen vinden, maar ook materiaal kunnen verzamelen om een plek te maken waar ze kunnen nestelen. Het is fijn dat de bewustwording ook bij de boeren aan het toenemen is.

Organisaties als Nederland Zoemt helpen bij die bewustwording. Ook onder het gewone publiek. Zo organiseren ze in het weekend van 9 en 10 maart op diverse plekken (ook in Enschede) acties waardoor de wilde bij wordt geholpen. Bijvoorbeeld door het aanplanten van struiken, het inzaaien van bloemenmengsels en het plaatsen van insectenhottels. Zin om mee te doen? Kijk dan op de website www.nederlandzoemt.nl. Verder wordt er in het weekend van 21 en 22 april de 'Nationale Bijentelling' gehouden. Deze telling is bedoeld om meer inzicht te verschaffen. Want als we meer weten over bijen, kunnen we de bij beter helpen. Op de genoemde website staat meer informatie over hoe zo'n telling in zijn werk gaat. Zo kan iedereen die dat wil mee tellen. Want elke bij telt, jij ook?

Celia Horst

Nederlandse wilde bijen zijn in gevaar

De helft van alle 358 soorten is bedreigd. En dat terwijl ze heel belangrijk zijn voor onze voedselvoorziening. Zij zorgen voor de kers op onze taart en de aardbei onder je slagroom. Tachtig procent van onze eetbare gewassen is afhankelijk van bestuiving door bijen en andere insecten. Bron: www.nederlandzoemt.nl

foto Celia Horst

Agenda Algemene Ledenvergadering, IVN Enschede

Het bestuur nodigt u van harte uit voor de algemene ledenvergadering op 12 april 2018 in het Nivon-centrum, Dotterbloemstraat 120
Aanvang 19:30 uur

1. Opening
2. Mededelingen, vaststellen agenda
3. Verslag Algemene Ledenvergadering van 2 maart 2017 (te vinden achter in Gidsengids nr. 241, zomer 2017)
4. Jaarverslag 2017, exclusief financiën
5. Financieel jaarverslag 2017
6. Verslag kascontrolecommissie
7. Verkiezing lid kascontrolecommissie
8. Begroting 2018, en contributievoorstel 2019
9. Samenstelling bestuur. Het bestuur stelt voor de bestuurssamenstelling ongewijzigd te laten behalve het wisselen van de rollen van de eerste en de tweede secretaris.
10. Vooruitblik, wat verder ter tafel komt.
11. Rondvraag en sluiting

Na afloop is er een quiz met een knipoog

Jaarverslag IVN afdeling Enschede 2017

In dit verslag komen de activiteiten van het afgelopen jaar aan de orde. Allereerst is er een beschrijving van algemene zaken. Hierna volgen de wandelingen, zowel de interne als de publiekswandelingen. Dan komen de werkzaamheden van enkele werkgroepen aan de orde. Daarna volgen verslagen van de werkgroep Heemtuin en de werkgroep Schoolwandelingen. Het slot van het verslag is het financiële gedeelte.

Algemene zaken

IVN afdeling Enschede heeft één erelid, vijftien hoofddelen, twaalf huisgenoot-leden en twaalf donateurs.

In 2017 hebben we afscheid moeten nemen van het actieve lid Sjouke van der Zee. Wij gedenken hem met veel waardering.

Zes leden hebben de vereniging verlaten, te weten de dames Kruijt-Verwaijen, Anja Cousijnsen, Jolke Schenkel, Els Hullegie-Overkempe en de heren Leemans en Jan Bartelink.

We hebben in 2017 acht nieuwe leden kunnen verwelkomen, namelijk Corien Bos-van Putten, Nel Dost, Henk Gelderman, Johanna Nijenhuis, Maaïke Otten, Annemarie Steffens, Harry Dost (huisgenootlid) en Ria Pelgrim (huisgenootlid).

Het bestuur bestaat uit vijf leden: Hanneke van Dorp (voorzitter), Mieke Vlierhaar (secretaris), Dirk Nijenboer (penningmeester), Pim Bosman en Nico van Diepen (2e secretaris). Het bestuur heeft in 2017 acht keer vergaderd. Enkele bestuursleden en actieve leden hebben bijeenkomsten bezocht. Dit betreft onder andere de landelijke ledenconferentie van IVN in Amersfoort, het overleg De groene loper in Enschede, de inspiratiedag ledenwerving IVN in Apeldoorn, overleg Grijs groen en gelukkig in De Posten in Enschede, en de districtsledenvergadering van IVN in Nijverdal.

IVN Enschede heeft het ledenadministratiesysteem van landelijk IVN omarmd. Hiervoor zijn scholingsbijeenkomsten bezocht. De administratie is nu up-to-date. Nico van Diepen is de beheerder.

In maart en april heeft er een mossencursus in twee delen plaatsgevonden: een introductiecursus bestaande uit een theorieavond en een excursie (20 deelnemers) en een determinatiecursus van drie theorieavonden en twee excursies (11 deelnemers). IVN werkte hierbij samen met KNNV.

In het Koetshuis in het Ledeboerpark hebben voor IVN-leden twee activiteiten rond bijen plaats gevonden, een lezing met honingproeverij en een lezing met geuren-speurspel.

Ter voorbereiding op de slootjesmiddag is er een inspiratiemorgen georganiseerd. Enthousiaste leden konden zich daarbij voorbereiden op het begeleiden van de slootjesmiddag van 10 juni. Die is zeer succesvol verlopen (ruim 100 deelnemers), zozeer zelfs dat een basisschool (De Averbekke) gevraagd heeft om deze activiteit nog een keer speciaal voor

hun leerlingen te doen (nog eens ruim 100 deelnemers). Dit heeft plaats gevonden op 6 juli. Op 29 juni deed IVN mee aan de moddermiddag in Rigtersbleek (30 deelnemers).

Er zijn in 2017 twee natuurfilms vertoond voor de leden van IVN. Op 16 februari konden we genieten van de film over de Dinkel van Jan van der Geest en na afloop van de ALV ging de film over de boomkikker in Enschede in première.

Twee van onze leden hebben met succes de natuurgidsenopleiding afgerond. Erika van Oldeneel en Chris Eijkholt hebben als eindopdracht een bomententoonstelling met bijbehorende opdrachten gemaakt in het bezoekerscentrum van landschap Overijssel in Hof Espelo.

De aanhanger, die al lang in het bezit is van IVN Enschede, is na jaren uit de opslag gehaald en door Jan Willem en Pim gerenoveerd. Hij kan nu weer dienen als kraam bij publieksactiviteiten. Ook heeft de aanhanger faciliteiten voor het bereiden van warme dranken en kleine hapjes (bijvoorbeeld pannenkoeken.)

Onze contacten met de scholen zijn dusdanig goed dat de MAVO-afdeling van Stedelijk Lyceum Zuid ons verzocht heeft een excursie in het Ledeboerpark te begeleiden. Dit evenement vond plaats op 20 oktober.

Ten behoeve van de zomeravondwandeling en de schoolwandelingen in het Aamsveen heeft een groep vrijwilligers eind augustus de kluunplaats schoongemaakt en vervolgens begin oktober weer afgedekt. Ook heeft een groep vrijwilligers de IVN-materialen in het Nivon-gebouw opgeruimd.

Op 25 augustus heeft er een uitje naar de Holterberg plaatsgevonden voor de leden van IVN Enschede.

Interne wandelingen en publiekswandelingen

Er zijn in 2017 veel wandelingen georganiseerd. Die worden hier kort genoemd. Uitzondering vormen de vliegveldwandelingen, die genoemd worden bij de werkgroepen in de volgende paragraaf, en de schoolwandelingen die een aparte paragraaf krijgen.

Het wandeljaar begon teleurstellend met de afgelasting van de nieuwjaarswandeling. De weers- en verkeersomstandigheden dwongen het bestuur deze wandeling te schrappen.

Veel wandelingen zijn georganiseerd samen met Landschap Overijssel. We noemen Het verborgen leven van bomen en de Sporenwandeling op Hof Espelo, de Reeënexcursie, de Lange wandeling vanaf Hof Espelo, de Boomkikerexcursie Smalenbroek, de excursie Natuurakkers en het Zoutspoor, de zomeravondwandelingen Kristalbad, Lonnekerberg, Tweekelo en Aamsveen, de Nacht van de Nacht met de daaraan gekoppelde Nachtwandeling en de excursie Vogels in het Kristalbad.

IVN organiseerde de publiekswandeling Over de stiewelpaden van Tweekelo. Al deze wandelingen bij elkaar trokken zo'n 255 deelnemers.

Een bijzondere wandeling was die van 18 juli: een rolstoelwandeling in het kader van Grijs, Groen en Gelukkig, met 16 deelnemers uit De Posten.

Daarnaast zijn er twee interne wandelingen geweest, in De Wee en in Het Volkspark.

Werkgroepen

Op 29 augustus heeft de oprichtingsvergadering plaatsgevonden van de **werkgroep PR en Communicatie**. De leden, Tineke Eitink en Hans Pelgrim, houden zich bezig met interne communicatie, waaronder contacten met nieuwe leden, en met PR en externe communicatie (het verzorgen van publiciteit rond activiteiten).

De **werkgroep Natuurroudercursus** heeft een cursus opgezet. Ouders van twee scholen nemen hieraan deel. In 2017 hebben drie bijeenkomsten plaatsgevonden en de cursus wordt afgerond in 2018. Trekker is Celia Horst.

De **werkgroep Kraam** heeft één keer vergaderd. Verder is de kraam opgezet bij een vijftal publieksevenementen, te weten de beide heemtuindagen, de slootjesmiddag, de bomenexpositie in Hof Espelo en de manifestatie Groen verbindt op Erve Leppink. Jan Willem Visschers coördineert de kraamzaken.

De **werkgroep Website** is van samenstelling veranderd. Jan Willem Visschers heeft niet meer Ruud Sluijter als secundant, maar heeft ondersteuning gekregen van Erika van Oldeneel. Zij verzorgen de website van de afdeling Enschede binnen het IVN-raamwerk.

De facebook-pagina van IVN Enschede is een persoonlijk initiatief van Celia Horst. Zij vormt dus in haar eentje de **werkgroep Facebook**.

De **werkgroep Vliegveld** heeft onder leiding van een gids een kennismakingswandeling gemaakt over de voormalige vliegbasis. Vervolgens is er een publieksexcursie geleid op het vliegveld (10 deelnemers). Ook heeft een groep van acht Junior Rangers onder leiding van IVN-gidsen op het vliegveld een excursie met veldwerk gedaan. Contactpersoon is Pim Bosman.

De **werkgroep Redactie** is erin geslaagd om weer vier voortreffelijke Gidsengidsen uit te brengen. De laatste, het winternummer, is gemaakt met het opmaakprogramma Editoo. Om dat te leren gebruiken heeft de redactie zich moeten scholen. En het resultaat mag er zijn. Celia Horst en Tineke Eitink vormen de redactie.

De **werkgroep Grijs, Groen en Gelukkig** onderhoudt contacten met De Posten. Dit heeft geresulteerd in een eerste rolstoelwandeling in de natuur met bewoners van De Posten. Tineke Eitink en Hanneke van Dorp zijn de contactpersonen.

De **werkgroep IST (Internationale School Twente)** biedt aan de buitenlandse leerlingen van IST natuurbelevingen. Deze activiteiten zijn Engelstalig, wat een extra voorbereiding eist van de werkgroep. Er is een 'proefexcursie' geweest met docenten van IST. De brugklasleerlingen van IST hebben deelgenomen aan de veldwerkweek in het Aamsveen. Lidy Vrijheid coördineert deze activiteiten.

Werkgroep Heemtuin

Auteur: Jeanette Eisma, voorzitter werkgroep Heemtuin

In februari hadden we veel vorst en sneeuw, terwijl het eind februari veel regende. Op 1 maart de eerste vergadering over het afgelopen jaar en aanstaande heemtuindag.

15 maart voor het eerst buiten koffie gedronken. Gespot op 22 maart tiftjaf, bijen, citroenvlinder. Plan om vijveruitloop te maken, eventueel met bruggetje.

29 maart nieuwe vrijwilliger verwelkomd, Ferdinand. We hebben de stapelmuurtjes achterin de heemtuin met grond en grindmengsel opgevuld en de stapelstenen opnieuw gelegd, het grindmengsel kwam van een begraafplaats elders in de stad.

5 april tot en met 3 mei aanleg blote voetenpad t.b.v. de aanstaande heemtuindag. Hiervoor op 5 april vergaderd en 19 april voorbereidingen getroffen.

Begin april starten met maaien van de paden. Gespot een bloeiende éénbes in heembos. Wilgentakken van de hut in dakvorm omgebogen.

7 mei de heemtuindag met als thema proeven en voelen; onkruid-aardappelpannenkoekjes en blotevoetenpad; we mochten zo'n 175 bezoekers verwelkomen.

Zitbank op grasveld verplaatst, dicht bij de beek neergezet.

Thomas Meijer maakt regelmatig foto's van de heemtuin, zie www.flickr.com.

Gammele zitbank bij wandelpad vervangen, gespot landkaartje (vlinder).

Regelmatig worden er onderdelen van het blotevoetenpad

in de Roombeek gekieperd, ook is er op mooie zomeravonden veel vernielzucht in de tuin helaas.

Gespot: ratelaar in bloemrijk grasland, rups op helmkruid (beige-wit geblokt van een nachtvlinder), een vlinderkenner zag keizersmantel en horzelvlinder op populier. Vochtig hooiland wordt altijd gezeisd plm. twee keer per seizoen.

Voorafgaand aan de zomervakantie vergaderen op 19 juli t.b.v. heemtuindag op 24 september, idem op 6 september. Akeleien uit de tuin van Lammerinkswönnner overgeplant langs bosranden.

Heemtuindag op 24 september met ca. 150 bezoekers, thema van gekleurd papier allerlei dierfiguurtjes en doosjes vouwen, ook appels roosteren boven een vuurtje en zelf je broodje bakken. Prima weer erbij, wat wil een mens nog meer!

Op 27 september trof Ton een dode vos aan voor de zitbank bij de zandvlakte, de vos had een grote wond aan zijn achterlijf, Ton heeft de vos begraven op een rustig plekje in de heemtuin.

Begin november alle nestkastjes schoongemaakt en waar nodig hersteld.

Namens alle Heemtuinders een goed tuin seizoen toegewenst!

De werkgroep bestaat uit: Ton, Hanneke, Yvonne, Jeanette, Pim, David, Johanna, Ruud, Ferdinand.

Samen de leeftijd van een boom bepalen - Tineke Eitink

Werkgroep Schoolwandelingen

Auteur: Henk Brinks, voorzitter werkgroep Schoolwandelingen

De schoolwandelingen vinden jaarlijks plaats in drie natuurgebieden

Voorjaar: Groot Brunink, een landgoed van Landschap Overijssel aan de rand van Enschede. We maken o.a. kennis met voorjaarsbloeiers, kringloop van water, verschillende soorten bomen. We boren en onderzoeken een grondmonster.

Zomer: Het Aamsveen is een hoogveen gebied op de Nederlands-Duitse grens. We vertellen over het ontstaan van het

veen en de geschiedenis van het gebied. Maken kennis met de flora en fauna kenmerkend voor een hoogveen gebied.

Najaar: Het Abraham Ledebouerpark is een fraai 'kampen-landschap': karakteristiek Twents land op nog geen kilometer van hartje Enschede. We gaan op zoek naar zaden en vruchten. Vertellen over vogels die blijven en vogels die weggaan, over wintervoorraad van dieren en winterslaap van dieren.

In onderstaand schema is te zien hoeveel kinderen we weten te bereiken. Per wandeling werken we met kleine groepen verdeeld over meerdere gidsen.

Overzicht schoolwandelingen

Periode	Scholen	Leerlingen	Groep	Gidsen	Wandelingen
3-4 t/m 20-4	9	289	5 en 6	16	12
20-9 t/m 27-9	4	119	6 en 7	8	5
2-10 t/m 20-10	16	513	4 en 5	14	21

Financieel Jaarverslag IVN Enschede 2017-2018

Auteur: Dirk Nijenboer, penningmeester

IVN afdeling Enschede, Afrekening 2017 / Begroting 2018

	1	2	3	4
Ontvangsten	Afrekening 2016	Begroting 2017	Afrekening 2017	Begroting 2018
Contributie	873,00	925,--	885,00	960,--
Donaties	120,00	120,--	150,50	180,--
Huisgenootleden	<u>50,00</u>	<u>50,--</u>	<u>60,00</u>	<u>60,--</u>
Subtotaal	1.043,00	1.095,--	1.095,50	1.200,--
Gemeentelijke subsidie	1.850,--	1.850,--	1.850,00	1.850,--
Verkoop kraam prop. mat.	557,45	400,--	736,99	600,--
Giften	78,50	100,--	131,75	100,--
Diversen: mossencursusgeld	--	--	123,25	--
Totaal ontvangsten	3.528,95	3.445,--	3.937,49	3.750,--
Totaal uitgaven	3.552,67	3.675,--	3.649,74	4.045,--
Voordelig saldo	--	--	287,75	--
Nadelig saldo	23,72	230,--	--	295,--
<u>Uitgaven</u>				
Afdracht Landelijke ver.	450,00	430,--	404,00	515,--
Lidmaatschappen	124,75	150,--	124,75	150,--
Inkoop propaganda mat.	664,46	500,--	539,92	600,--
Leden activiteiten	449,04	400,--	160,92	400,--
Reis- en verblijfkosten	--	100,--	45,40	100,--
Administr./ secr. kosten	32,20	100,--	20,56	100,--
Handelsbanken	98,35	100,--	135,95	150,--
Uitgave GidsenGids	573,82	600,--	793,82	720,--
Huur Nivon gebouw	1.089,72	1.095,--	1.094,28	1.110,--
Geschenken e.d.	70,33	100,--	21,90	100,--
Heemtuin	--	100,--	--	100,--
Divers.: renov.aanhangw.	--	--	226,34	--
Divers.: aansch.schepnet.	--	--	81,90	--
Totaal uitgaven	3.552,67	3.675,--	3.,74	4.045,-- 649

Balans per 31-12-2017

Aktiva	Debet	Passiva	Credit
<u>Liquide middelen</u>		<u>Algemene reserve</u>	
ING Bank R/C – -3.222,33		Per 31-12-2016 - 3.821,19	
ING Bank spaarrekening -1.181,61		Saldo 2017 + - 287,75	
rente spaarrekening = 3,85		rente spaarrek. = 3,85	
totaal -4.407,79	4.407,79	-4.112,79	4.112,79
<u>Overige vorderingen/transitoria</u>	--	<u>nog te betalen/</u>	
		<u>vooruitontvangen</u>	
		dubbel ontv.mossencursus	174,00
		contributies 2018	121,00
	4.407,79		4.407,79

Toelichting afrekening 2017 en begroting 2018

De afrekening 2017 sluit af met een positief saldo van € 287,75 en daar zijn we blij mee.

Afrekening 2017 (kolom 3)

De werkgroep IVN-kraam heeft tijdens de Heemtuindagen goede zaken gedaan.

De verkopen van propaganda-artikelen e.d. zijn boven verwachting goed geweest, doordat het mooie weer veel bezoekers heeft getrokken. Alles valt of staat met het weer! Onder de post diversen staat een éénmalige post “mossencursusgeld”. Het betreft gelden die, onder aftrek van de kosten, over zijn gebleven. De kosten voor deze cursus zijn lager uitgevallen dan begroot.

Dat de post leden-activiteiten minder is geweest dan voorzien komt omdat de Nieuwjaarswandeling en daaraan gekoppeld de Nieuwjaarsreceptie niet door is gegaan vanwege een weerswaarschuwing; men verwachtte ijzel.

De uitgave van de vernieuwde Gidsengids hebben wij met ingang van dit nieuwe jaar in handen gegeven van drukkerij Editoo B.V. te Arnhem. E.e.a. is ook te lezen in deze vernieuwde uitgave van onze Gidsengids. De kosten voor de uitgave van de Gidsengids zullen de komende jaren op het niveau van het nu begrote bedrag blijven, tenzij wij de inhoud sterk uitbreiden of omdat er veel nieuwe adressen bij komen.

Vorig jaar hebben Jan Willem en Pim onze oude aanhangwagen gerenoveerd. Zij hebben nieuwe banden aangebracht, een nieuwe bodemplaat geplaatst en alles is grondig geveerd. De aanhangwagen kan weer door ons gebruikt worden als “Kraamwagen” voor de Heemtuindagen en slootjesdagen e.d.

Ik heb in deze toelichting alleen de posten vermeld die afwijken van de begroting 2017 en daarom enige toelichting nodig hadden.

Begroting 2018 (kolom 4)

Het ledenbestand van onze afdeling is, ondanks de vergrijzing, maar dankzij de vele nieuwe leden die wij de afgelopen jaren mochten verwelkomen, vrij stabiel gebleven. Het bestand telde aan het begin van dit nieuwe jaar: 48 lokale leden met 12 huisgenootleden. 7 landelijke leden en 12 donateurs.

In de Algemene Leden Vergadering van vorig jaar is besloten om de contributie voor 2018 te verhogen van € 18,50 naar € 20,00 per jaar. Wij willen de contributie de komende jaren geleidelijk verhogen naar het landelijke niveau van € 24,00. Onze landelijke leden betalen dit bedrag al. De regio-afdelingen hebben hun jaarlijkse contributie afgelopen jaren al verhoogd naar het landelijke niveau.

Met het opstellen van de begroting voor 2018 is rekening gehouden met het nieuwe ledenbestand en de verhoging voor 2018. Ook met de afdracht aan ons hoofdkantoor is hiermee rekening gehouden.

De gemeentelijke subsidie hebben wij nog niet ontvangen en wij hebben hiervan ook nog geen bevestiging ontvangen. Men is bezig met een interne reorganisatie en heeft ons verzekerd dat wij medio februari hierover uitsluitsel zullen ontvangen. Ik ga er in de begroting van uit dat wij deze subsidie zullen ontvangen. Mocht dit niet het geval zijn, dan zullen we maatregelen moeten nemen, bijvoorbeeld in de vorm van het verminderen van de kostenpost huur van het Nivon-gebouw.

De hier niet vermelde posten zijn gelijk aan die van vorig jaar en hebben geen nadere toelichting nodig.

Ga je mee op jacht?

Sinds vier jaar houdt Floron tussen 25 december en 3 januari een zogenaamde Eindejaars Plantenjacht.

Want ook in de winter zijn er nog steeds bloeiende planten te vinden. Het gaat dan bijvoorbeeld om soorten die bij het uitblijven van serieuze nachtvorst de bloei nog wat weten te rekken of om soorten die het hele jaar door bloeiend te vinden zijn. En als het weer echt meezit dan beginnen mogelijk ook de echte voorjaarsbloeiers al wat eerder te bloeien op een zonnig en beschut plekje. Winterbloeiers zijn onder andere het madeliefje, witte dovenetel, straatgras en paar-denbloem.

Ik had er nog nooit van gehoord tot ik het ergens tegenkwam afgelopen winter. En het grappige is dat wanneer je iets leest, je het daarna vaak ook ineens overal tegenkomt. Al wandelend in de natuur zag ik ineens van alles bloeien. Zo kwam ik in januari bijvoorbeeld bloeiend fluitekruid tegen! (met moederdag krijg ik daar al jaren een bos vol van, vers uit de berm...) Ook zagen we tijdens de nieuwjaarswandeling al bosannemoon die nog net niet uit de knop was.

Deze tellingen zijn natuurlijk niet alleen maar voor de lol, maar vooral heel nuttig. Ze verschaffen inzicht over hoe het gaat met bepaalde soorten in de verschillende gebieden. En omdat inventariseren veel tijd kost, is het fijn als dat breed gedragen wordt. Algemene soorten kunnen door iedereen geïnterviewd worden. En het kost maar een uurtje van je tijd. (En ondertussen doe je misschien ook nog nieuwe plantenkennis op!)

Afgelopen winter is er ook weer door een heleboel mensen geteld en het madeliefje kwam als meest getelde (wilde) bloem naar voren. Op pagina 21 kan je meer lezen over dit gewone en toch ook bijzondere bloempje lezen.

Omdat in 2018 FLORON 30 jaar bestaat komt er in 2018 een extra plantentelling bij. De midzomerplantenjacht: van 15 tot en met 17 juni. Midden in de zomer is het moment om de meeste bloeiende planten te zien. Er kunnen dan ook enorme hoge aantallen bloeiende planten gevonden worden. Hoe een en ander werkt kun je vinden op de website van FLORON. Daar kun je ook een zoekkaart downloaden zodat je weet waar je naar op zoek moet gaan.

Misschien leuk om aan mee te doen! En als je dan toch mee doet, neem dan je fototoestel mee op pad en stuur je mooiste foto naar de redactie van de Gidsengids...

Celia Horst

Een hapje "Eeuwige schoonheid"

Het Madeliefje, *Bellis perennis* (eeuwige schoonheid).

Zo gewoon en toch zo bijzonder!

Het hele jaar door te bewonderen op zonnige plekken in het gras. Alleen in heel warme zomers zijn ze soms niet te vinden. Daarentegen kun je ze in de winter zelfs onder de sneeuw vandaan zien komen!

Vroeger, toen ik een klein meisje was, maakte ik er armbandjes en kettingen mee. Ik stak de bloempjes met hun groene steeltjes tussen mijn gevlochten haar en in de knoopsgaten van mijn bloesje. Wat voelde ik me dan mooi!

Wat ik toen niet wist is dat dit bloempje ook eetbaar is. Ze smaken een beetje nootachtig en bevatten onder andere het mineraal magnesium. De Kelten aten madeliefjes en schreven er een heilzame, verjongende werking aan toe. De Keltische fee Milka zou een koningszoon stiekem madeliefjes hebben laten eten zodat hij nooit volgroeid werd; het bleef een kind.

In de Middeleeuwen werden madeliefjes gedroogd en gestampt tot een poeder. Wanneer men een wond had, werd dit poeder vermengd met olie, vet of water en op de wond aangebracht zodat deze sneller heelt.

Wat een bijzonder mooi bloempje! Zo mooi dat ik hier graag een ideetje deel voor een heel mooi en feestelijk borrelhapje dat ook nog eens gezond is!

Een hapje "Eeuwige schoonheid"

Snij een radijsje in twee. Leg er een klein blaadje op, bijvoorbeeld een piepklein blaadje citroenmelisse, munt, hondsdrif of roomse kervel. Daarbovenop komt dan een madeliefje. Steek er een prikkertje in en prik alles op een blokje Hollandse kaas. Leg wat roomse kervel in een rieten mandje en zet daar je borrelhapjes op. Je kan dit niet van de dag tevoren doen. Het zout van de kaas haalt het vocht uit de radijsjes. Prik dus de radijsen in outfit op 't laatste moment op de blokjes kaas.

Celia Horst

Gele voorjaarsbode

De Winterakoniet (*Eranthis hyemalis*) behoort tot de Ranonkelfamilie. Hij komt van nature voor in Zuid-Frankrijk, Italië en op de Balkan. In de Benelux is hij vrij zeldzaam en komt voornamelijk voor rond oude landgoederen. Het is een stinseplant en een van de eerst bloeiende voorjaarsplantjes.

Ook in Twente groeit de Winterakoniet. Elk jaar staat er bij de Spieker in het Ledeboerpark een uitbundig veldje met deze gele bloemetjes. Voor mij een duidelijk teken dat het voorjaar weer in aantocht is!

Tineke Eitink

Van de redactie

Best gek om samen zo'n voorjaarsgids in elkaar te zetten, terwijl het buiten sneeuwt en ijsig koud is. Dankzij thee en warme chocolademelk bij de verwarming is het toch weer gelukt.

Deze redactie ontving veel enthousiaste reacties van onze lezers op de eerste uitgave van onze Gidsengids nieuwe vormgeving, zowel lof als verbeterpunten. We zijn daar blij mee en doen er graag ons voordeel mee voor volgende Gidsengidsen. Een willekeurige greep uit de reacties: "mooie uitvoering, heel professioneel, vreemde naam die Gidsengids, wat kost dat dan, leuke verhaaltjes, koppen niet te licht maken, prachtige kleurenfoto's, zal wel duur zijn he ..."

Mocht je nog iets te binnen schieten over deze gids, aarzel dan niet om je mening naar de redactie te sturen. Wij ontvangen verder natuurlijk graag je verhalen en ook mooie natuurfoto's zijn van harte welkom. Zo kunnen we met deze copy weer aan een nieuwe uitgave gaan werken.

We ontvangen graag jouw natuurverhalen en foto's voor 31 mei 2018

IVN landelijk heeft al een tijdje een nieuw IVN logo. In de vorige uitgave heb je hier al kennis mee kunnen maken:

ivn natuur
educatie

Algemene Ledenvergadering

Donderdagavond 12 april om 19.30 uur wordt de Algemene Ledenvergadering van IVN Enschede gehouden in het Nivon-centrum, Dotterbloemstraat 120. De agenda, het algemeen jaarverslag en het financieel jaarverslag staan op pagina's 14 tot en met 19.

Agenda

Vrijdag 9 en zaterdag 10 maart

Grijs, Groen & Gelukkig, Landelijke moestuinactiviteit IVN
Op 9 en 10 maart, tijdens NLdoet, wil IVN de zorginstellingen die deelnemen aan het programma Grijs, Groen & Gelukkig aan de slag laten gaan met moestuinieren.

Woensdag 14 maart

Nationale Boomfeestdag

Op woensdag 14 maart aanstaande wordt de 62-ste editie van de Boomfeestdag gehouden. Naar verwachting doen 100.000 kinderen mee in ruim 290 gemeenten (75%) in Nederland en zij planten die dag met elkaar zo'n 200.000 bomen en struiken.

Maandag 19 maart tot vrijdag 27 april

IVN Moestuintjescampagne

Haal meer uit je moestuin! IVN helpt je graag op weg: www.ivn.nl/moestuintje

Donderdag 29 maart

Filmavond over het stroomgebied van de Regge, een film van Jan van der Geest.

Start: 20.00 uur

Locatie: in het Nivon-centrum, Dotterbloemstraat 120

Kosten: €3,- voor entree en 1 consumptie. Leden van IVN, KNNV en Nivon betalen €2,-

Donderdag 12 april

Algemene Ledenvergadering

Zaterdag 21 april

Nationale Bijentelling

Voor meer informatie en om mee te doen kun je je opgeven via www.nederlandzoemt.nl

Week 16 - 22 april

De Week van de Teek wordt jaarlijks in het vroege voorjaar georganiseerd om mensen te informeren op de gevaren van een tekenbeet en de ziekte van Lyme. Voor meer informatie zie ook : <http://www.weekvandeteek.nl/>

Vrijdag 25 - zondag 27 mei

Fête de la Nature

Zondag 3 juni

Heemtuindag van 13:00 tot 16:00 uur in het Abraham Ledeboerpark

Zaterdag 9 juni

Landelijke IVN Slootjesmiddag

Vrijdag 29 juni

Landelijke IVN Modderdag

Een doorkijkje op landgoed De Weele - Celia Horst

Excursies

Donderdag 22 maart

Excursie Landgoed "De Weele"

Laat je door onze IVN gids Henk Kaspers meenemen voor een verrassend gevarieerde wandeling door bos, weide en over oude erven. Aanvang: 14.00 uur bij de kruispunt van Tesinkweg en Teesinklandenweg.

Schoolactiviteiten

Vrijdag 6 april 2018

Voorwandelen Voorjaarsactiviteiten Groot Brunink
Start: 9.30 uur - Groot Brunink, Melkveebedrijf Bruggert

Weken 9 t/m 27 april

Voorjaarsactiviteiten op het Groot Brunink. Met de kinderen uit de groepen 5 en 6 van de basisscholen uit Enschede ontdekken we de lente op het Groot Brunink.

Dinsdag 8 mei

Vergadering Werkgroep Schoolwandelingen
Start: 9.30 uur - Ledeboerpark

Vrijdag 6 juli

Vorbereiding Veldwerkweken brugklas Stedelijk Lyceum
Start: 9.30 uur - Lappenpad Aamsveen

Weken 9 juli t/m 13 juli

Veldwerkweken brugklas Stedelijk Lyceum
in het Aamsveen

Cursussen

Wilde Planten herkennen

IVN Enschede en KNNV Enschede organiseren op 22 maart en 19 april a.s. een cursus "Wilde planten herkennen" in het NIVON-centrum aan de Dotterbloemstraat 120 in Enschede. De cursus bestaat uit 2 cursusavonden en 5 excursies en is bedoeld voor mensen die meer over wilde planten in onze eigen omgeving willen leren.

IVN Natuurouders

De Natuur(groot)ouders in opleiding hebben nog twee cursusavonden te gaan. Te weten donderdag 8 maart en 24 mei. Op 24 mei hopen we hen te mogen feliciteren met het certificaat "IVN Natuurouder".

Moestuiniëren met kinderen

Een cursus bedoeld voor een ieder die graag met kinderen in de moestuin aan de slag wil. De eerste cursusavond zit er inmiddels op. Data van komende cursusavonden zijn 15 maart en 5 april.

Gidsencursus bij IVN Haaksbergen

In september 2018 gaat een "Cursus Landschapsgids" van start bij IVN Haaksbergen voor degenen die het leuk vinden om meer natuurkennis te vergaren of zelf willen gaan gidsen. Voor meer informatie: www.ivn.nl/afdeling/haaksbergen/activiteiten of mail naar: gerrit_vdlee@hotmail.com.

Heemtuin

Werken aan een mooie Heemtuin

Iedere woensdagochtend is een groep vaste mensen bezig met het onderhouden van de Heemtuin in het Abraham Ledeboerpark. Heb je zin om eens te kijken/ mee te helpen? Je bent van harte welkom tussen 9.00 en 12.00 uur.
Voor meer informatie: tel. 053-4773340

De echte Koekoeksbloem (*Silene flos-cuculi*) - Henk Eitink

INDIEN ONBESTELBAAR: REDACTIE GIDSENGIDS
BURGEMEESTER STROINKSTRAAT 375
7547 RH ENSCHEDE

ivn natuur
educatie
Enschede

Coverfoto's Henk Eitink